

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Коваленко Олександри Вікторівни

на тему: «Розвиток фінансової системи України в умовах

глобалізаційних процесів»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність обраної теми дослідження

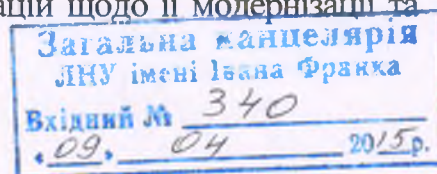
Сьогодні в Україні, як ніколи гостро, стоять перед наукою і практикою завдання, пов'язані з пошуками нових поглядів та підходів щодо організації економіки та особливо фінансів, що дозволить на базі наявних виробничих, науково-технічних та фінансових можливостей нарощувати та модернізувати власне виробництво, зміцнювати конкурентоспроможність економіки та виходити на зовнішні ринки.

Пошуки шляхів розвитку національної економіки слід проводити у площині розвитку внутрішнього виробництва, яке базується, в основному, на власній матеріально-технічній та фінансовій базі. При цьому, особливо важливо удосконалювати практику формування та використання фінансових ресурсів, організацію якої слід розглядати у контексті реформування фінансової системи.

Метою дисертаційної роботи автора є розробка теоретичних основ формування системного підходу до використання фінансів, що передбачає модернізацію фінансової системи України у контексті глобалізаційних процесів і на цій основі покращення фінансового забезпечення розвитку вітчизняної економіки. З огляду на це, важливість та своєчасність дисертаційного дослідження не викликає заперечень.

Опонована робота суттєво розширює загальне розуміння теорії та особливо практики функціонування фінансової системи.

Дисертаційна робота Коваленко Олександри Вікторівни є актуальною як за метою, так і за переліком поставлених завдань, яку автор присв'ятила розробці теоретико-методологічних основ розуміння змісту, структури, принципів та завдань фінансової системи і на цій основі розробці рекомендацій щодо її модернізації та

підвищення ефективності функціонування, особливо в умовах фінансово-економічної нестабільності.

В основі напрацювань автора знаходиться теоретичний фундамент економічної науки та широке використання загальнонаукових методів пізнання, а саме: порівняння, аналізу і синтезу, спостереження, системного та структурного аналізу, індукції та дедукції тощо. Виконання дисертаційного дослідження здійснювалося в межах наукових робіт у Львівському національному університеті імені Івана Франка за напрямом «Фінансові стратегії розвитку економіки України» (реєстраційний №0112U004029).

Мета, об'єкт та предмет дослідження відповідають обраній темі дисертації. Перелік сформульованих наукових завдань побудований, у контексті досягнення поставленої мети. За результатами дисертаційного дослідження отримані нові наукові положення, розроблено та обґрунтовано новітні теоретико-методичні підходи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Серед переліку наукових положень, висновків та рекомендацій автора, що належним чином сформовані, обґрунтовані та відповідають одне одному, особливої уваги заслуговує ключова теза про необхідність теоретичної розробки та практичної реалізації моделі фінансової системи, здатної адекватно реагувати на усі зміни, що мають місце в економіці, соціальній сфері та світі загалом.

Важливим, з наукового погляду, є також запропоновані дисертантом принципи організації фінансової системи та їх групування в залежності від рівня розвитку економіки. Їх групування на рівні мікро,- макро,- та мегаекономіки пов'язано із різними рівнями прийняття та реалізації управлінських рішень, що з точки зору теорії є корисним та доцільним з точки зору практики.

У першому розділі присвяченому дослідженню теоретико-методологічних основ розвитку фінансової системи, проведено ґрунтовний аналіз наукових поглядів на розуміння найбільш близьких до фінансової системи термінів. Зокрема, досліджені загальнонаукові підходи до розуміння системи як такої, фінансів та фінансових

ресурсів, що тісно взаємозв'язані між собою та доповнюють одне одного. Це, на думку дисертанта, стає необхідною передумовою подальших теоретичних досліджень, формування загального розуміння та визначення фінансової системи, яка за своїм призначенням покликана забезпечувати системний підхід до реалізації фінансової політики на практиці.

Реалізувати системний підхід, за задумом автора, стає можливим при побудові трирівневої моделі фінансової системи, яка формується у відповідності до глобалізаційних процесів, що відбуваються у сфері світової економіки.

Не менш важливими є теоретичні надбання дисертанта у другому розділі роботи, присвяченому питанням аналізу та оцінки стану фінансової системи України в умовах глобалізації. Зокрема, проведено макроекономічний аналіз доходів та видатків суб'єктів фінансової системи, оцінку стану її окремих секторів та базового рівня, визначені загальні тенденції та проблеми формування і використання фінансових ресурсів.

Аналіз стану фінансової системи України за період з 1990 по 2012 рік виявив стійкі тенденції у розподілі та перерозподілі фінансових ресурсів країни. Зокрема, стійке погіршення фінансового стану реального сектора економіки та державних фінансів, їх залежність від зовнішніх джерел фінансування і, як результат, погіршення стану економіки та соціальної сфери.

У третьому розділі дисертант цілком слушно обґрунтовує необхідність та визначає можливі шляхи модернізації фінансової системи у руслі глобалізаційних процесів, виділяє окремі напрями удосконалення фінансової системи у контексті гармонізації фінансових відносин. Звертає увагу на суттєві зміни, що відбуваються у нормативно-правовому забезпеченні юридичних та особливо фізичних осіб, в частині розширення повноважень та напрямів фінансової діяльності. Це відповідає світовим тенденціям демократизації економічного процесу, відкриває нові можливості фінансування економіки. Пропонує нові підходи до аналізу та прогнозування окремих макроекономічних показників, що відображають стан економіки та фінансової системи, на основі коефіцієнтів розподілу фінансових

ресурсів, що склалися в базовому періоді та індексів зростання виробництва у майбутньому (прогнозованому) періоді.

Обрана автором логіка наукового дослідження дала змогу, досить коректно з наукової і практичної точки зору, показати власне бачення суті, структури, завдань фінансової системи, проблем її функціонування та шляхів удосконалення. Особлива роль, при цьому, відводиться державі, яка, в особі центральних органів влади, повинна формувати нормативно-правове поле діяльності суб'єктів фінансової системи. Економічні умови та правила поведінки даних суб'єктів повинні формуватися на основі запропонованих у дисертації принципів, дотримання яких, на думку автора, повинно сприяти покращенню стану фінансової системи та її модернізації у контексті сучасних глобалізаційних процесів.

Розроблена автором модель фінансової системи включає усі складові економіки та фінансової сфери, дозволяє проводити порівняльний аналіз окремих складових, та системи в цілому як на національному так і на міжнародному рівнях.

Наукові положення та результати дослідження автора є достовірними і обґрунтованими, що підтверджується використанням репрезентативного масиву статистичної інформації. Практичні рекомендації ґрунтуються на теоретичних положеннях та узагальненнях фундаментальних досліджень вітчизняних і зарубіжних фахівців, повноті джерел використаної інформації, досконалості методів її опрацювання.

Основні наукові результати, отримані дисертантом

До основних наукових результатів, отриманих автором можна віднести:

- виділення в якості першооснови фінансової системи (її первинної складової) інституційних одиниць економіки (юридичних та фізичних осіб різних організаційно-правових форм господарювання, органів влади та управління);
- розробку та класифікацію принципів організації фінансової системи, серед яких запропоновано виділяти базові, або ключові, яких важливо дотримуватись при формуванні нормативно-правового поля фінансових відносин та системи в цілому;

- висновок про випереджаючий розвиток та інтеграцію фінансового сектора економіки, що набуває ознак фінансової глобалізації та стає фактором формування світової фінансової системи;
- формування трирівневої моделі фінансової системи, яка відображає особливості формування фінансових відносин на рівні базової ланки економіки (юридичні та фізичні особи), проміжної ланки економіки (окремі сектори) та економіки в цілому (фінанси населення, суб'єктів господарювання, фінанси держави та міжнародні фінанси). За такої моделі фінансової системи її складові відповідають структуризації економіки, сформованої на основі використання системи національних рахунків (СНР) та запровадженої міжнародним співтовариством у провідних країнах світу (з метою вироблення єдиних підходів до структуризації національної, а в кінцевому рахунку і світової економіки);
- трактування сектора економіки як складової фінансової системи, під яким розуміється сукупність фінансових відносин однорідних за своїми функціями, поведінкою, цілями та завданнями, джерелами фінансування тощо, інституційних одиниць економіки. Інституційна одиниця, поряд із сектором, стає базисною економічною категорією як для СНР так і для фінансової системи, оскільки з точки зору суб'єктів даних систем та економіки в цілому знаходиться в їх основі;
- виокремлення у складі СНР окремих рахунків, та їх показників, які послідовно відображають розподільчі процеси, від виробництва товару до його кінцевого споживання. Це значно розширює можливості аналізу та оцінки стану фінансової системи в цілому, що особливо важливо, та її окремих складових, створює передумови її використання в якості інструменту регулювання економічних та соціальних процесів.

Основні результати дисертаційної роботи опубліковані в наукових працях та висвітлені в авторефераті. Новизна і практичне значення дисертації Коваленко О.В. підтверджено результатами її апробації, у тому числі відповідними документами про впровадження в практику навчального процесу Львівського національного

університету імені Івана Франка при викладанні курсу “Фінанси” та інших дисциплін фінансового циклу (довідка № 2412 – Н від 31.05.2013 р.), Національним лісотехнічним університетом України (довідка №1792 від 12.06.2013 р.), Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича (довідка № 15-15/3528 від 28.10.2013 р.), Департаментом фінансів Львівської ОДА (довідка №10-16 від 05.06.2013 р.) у процесі оцінки реального стану фінансової системи України, її окремих складових та складання прогнозів на майбутнє розвитку регіону.

Дискусійні положення і недоліки роботи

Оцінюючи роботу в цілому позитивно, треба відзначити наявні в ній спірні положення та деякі упущення:

- 1) у запропонованій моделі фінансової системи не отримали належного висвітлення та обґрунтування окремі підсистеми, формування яких в економічній літературі носить дискусійний характер; зокрема не приділено належної уваги фінансовому ринку, який представляє собою не менш важливу підсистему і також активно розвивається у контексті глобалізаційних процесів, випереджаючи при цьому, за своїм розвитком, усі інші сектори економіки (п.1.3; 2.1; 2.2; 2.3);
- 2) теза про необхідність удосконалення національної фінансової системи знаходить своє відображення в усіх розділах роботи і це не викликає жодних заперечень, проте, для її реалізації необхідні більш конкретні пропозиції, від чого важливість дисертаційного дослідження суттєво зростає (р. 1, 2, 3);
- 3) розглядаючи вплив глобалізаційних процесів на стан економіки та фінансової системи (п.1.2) автор приділяє увагу доволі широкому колу питань, що не дозволило зосередитись на конкретних питаннях, зокрема, фінансового сектору, сектору державних фінансів України, які на сьогодні також активно трансформуються під впливом фінансової глобалізації та необхідністю їх адаптації до європейських стандартів функціонування національних фінансових систем;

- 4) досліджуючи трансформацію положень теорії і практики функціонування фінансової системи під впливом глобалізаційних процесів (п.1.2.) автор розглядає підходи вітчизняних учених, проте, на нашу думку, уваги заслуговують також актуальні на сьогодні теорії суспільного добробуту, фіскального обміну, оптимального оподаткування та ін. та їх вплив на формування та реалізацію фінансової політики США та країн ЄС;
- 5) визначаючи напрями удосконалення фінансової системи у контексті нормативно-правового забезпечення діяльності суб'єктів фінансової системи України, особливо фізичних осіб (п.3.2.) автор не наводить конкретних пропозицій щодо такого удосконалення;
- 6) високо оцінюючи запропоновані автором підходи до розуміння та практичного функціонування ланок фінансової системи, звертаємо увагу на необхідність додаткового розкриття ролі її ланок саме у кризові періоди, протягом яких загострюються негативні впливи глобалізаційних процесів (п.3.3.);

Проте, наведені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Коваленко О.В. та не зменшують його науково-практичну цінність.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам МОН України

Дисертаційна робота Коваленко Олександри Вікторівни на тему «Розвиток фінансової системи України в умовах глобалізаційних процесів» є оригінальною науковою працею, що характеризується комплексністю підходів і самостійністю виконання, та має вагомим теоретичне і практичне значення. Результати дисертаційної роботи доповідались і обговорювались на науково-практичних конференціях, а також відображені у наукових публікаціях автора.

Дисертаційна робота Коваленко О.В. є самостійним та завершеним науковим дослідженням, що містить елементи наукової новизни, теоретичні положення, методичні підходи та рекомендації щодо удосконалення фінансової системи.

Дисертант виконав поставлені завдання і досягнув визначеної мети. У результаті проведеного дослідження отримані нові теоретичні результати, які є реальним внеском автора в розвиток фінансової науки.

Актуальність і новизна, важливість одержаних здобувачем результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практична цінність сформульованих положень і висновків у сукупності дають підстави для висновку про те, що дисертаційна робота відповідає чинним вимогам ДАК МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук та вимогам пп. 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р., а її автор Коваленко Олександра Вікторівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

О.Д. Рожко

Підпис засвідчую
Вчений секретар НДУ
Караульна Ірина
06.04

